

Adrienn Hetei

Michiel de Ruyter-herdenking in Debrecen

Op 11 februari 2020 was het 344 jaar geleden dat de Nederlandse admiraal De Ruyter in 1676 26 Hongaarse protestantse predikanten bevrijdde van de galeien. Ter gelegenheid van deze bevrijding en van de oprichting 125 jaar geleden van de gedenkzuil der galeislaven werd een herdenking gehouden in de kleine raadszaal van het Gereformeerd College. Deze herdenking was een samenwerking tussen de Vakgroep Nederlands van de Universiteit Debrecen, de Vakgroep Kerkgeschiedenis van de Gereformeerde Theologische Universiteit Debrecen en de Onderzoeksgroep voor Hongaarse Herinneringsplaatsen.

Michiel de Ruyter zegt de meeste Hongaren weinig – aangezien hij ‘alleen’ met de bevrijding van Hongaarse protestantse predikanten in verband staat. Voor de Nederlanders staat hij echter als één van de beroemdste admirals in de militaire geschiedenis en als nationale held bekend. In de 17de eeuw was hij de commandeur van de Nederlandse vloot. Toen hij elf was, werkte hij als hoogbootsmansjongen aan boord en drie jaar later, op veertienjarige leeftijd diende hij in het Nederlandse leger. De Ruyter verwierf pas na de eerste Engels-Nederlandse oorlog reputatie, toen hij de marine in 1652 tegen de Engelse vloot aanvoerde. In de tweede Engels-Nederlandse oorlog nam hij als commandeur van de Nederlandse vloot deel; hij behaalde toen tijdens de aanval op Chatham weer een overwinning op de Engelse vloot. De gebeurtenis die De Ruyter met de Hongaren verbindt, vond in 1676 in Napels plaats, waar de admiraal

tijdens zijn laatste tocht langs de kust van Sicilië tegen de Franse vloot vocht. Bij deze slag bevrijdde de zeeheld de 26 Hongaarse protestantse predikanten die in Pozsony (Bratislava/Pressburg) tot galeislaaf waren veroordeeld en in Napels gevangen zaten.¹ Aan deze gebeurtenis herinnert de gedenkzuil der galeislaven in de ‘Emlékkert’ (Gedenktuin tussen de Grote Kerk en het Gereformeerd College). De gedenkzuil is in 1895 opgericht op initiatief van Mihályné Hegyi. Op het monument zijn de namen van de bevrijde predikanten en een opschrift te lezen: *De Ruyter Mihály hollandi tengernagy, a szabadtó, 1676. február 11.* (Michiel De Ruyter, Nederlandse admiraal, de bevrijder, 11 februari 1676.)

De openingstoespraak werd door dr. Béla Baráth, toen wetenschappelijk vicerector, nu rector van de Theologische Universiteit Debrecen gehouden. Dan volgde dr. Gergely Fazakas, instituutshoofd van Hongaarse Literatuur- en Cultuurwetenschap van de Universiteit Debrecen met zijn lezing *Herinnering aan de herdenkers. De zuil van de galeislaven en de vieringpraktijk van de gereformeerden in Debrecen op de wisseling van de 19de en 20ste eeuw.* Hij ging uitgebreid in op de geschiedenis van de Gedenktuin achter de Grote Kerk. Vervolgens kreeg het publiek een Nederlandse documentaire te zien die 45 jaar geleden werd gefilmd bij de toenmalige herdenkingsplechtigheid bij de gedenkzuil. De bijzonderheid van het filmpje – en een grote verrassing voor het publiek – was dat de twee volgende sprekers, dr. János L. Győri, hoofd van het Onderzoeksinstituut voor Gereformeerde Cultuur- en Schoolgeschiedenis, en dr. Botond Gaál, lid van de Hongaarse Academie der Wetenschappen, in het filmpje ook al te zien waren. De heren vertelden in hun lezing ook over de herdenkingsplechtigheid van 1975.

Het evenement werd met een kranslegging aan de gedenkzuil afgesloten. Na het dankwoord van dr. Gábor Pusztai, hoofd van de vakgroep Nederlands, betuigden dr. Károly Fekete, bisschop van de Hongaarse Gereformeerde Kerk in het kerkdistrict Tiszántúl, en dr. Zoltán Kustár, rector van de Gereformeerde Theologische Universiteit Debrecen, hun eer aan de admiraal. Hierna legden dr. Gábor Pusztai en dr. Béla Baráth een krans bij de gedenkzuil. De kranslegging van de gedenkzuil is de afgelopen jaren een traditie geworden. In 2026 zal Debrecen de 350ste verjaardag van de bevrijding herdenken waarbij we hopelijk opnieuw hulde zullen brengen met een herdenking in dezelfde sfeer van gezelligheid en verbondenheid.

De vice-rector van de Gereformeerde Theologische Universiteit, Béla Baráth (rechts) en het hoofd van de Vakgroep Nederlands, Gábor Pusztai (links) leggen op 11 februari 2020 een krans bij het monument van De Ruyter in Debrecen. (Foto: Tamás Vigh)

Noten

- ¹ Zie hierover meer in: Bitskey & Pusztai, *Michiel de Ruyter és Magyarország*; Csorba, 'A gályarab-kultusz töredezett emléke'; Csorba, 'Die Rezeption des Martyriums der ungarischen calvinistischen Galeerensklaven'; Csorba, 'A gályarabok emlékérméi'; Bujtás, 'Lelkészavatás egy holland hadihajó fedélzetén'; Bujtás, 'Het beeld van Nederland van de tot de galeien veroordeelde Hongaarse predikanten'; Pusztai, 'Michiel Adriaenszoon de Ruyter a hollandi nemzeti hős'; Pusztai, *Michiel de Ruyter*; Pusztai, 'Gedenkzuil voor De Ruyter'; Pusztai, 'A szabadtó emlékezete'; Pusztai, 'Michiel de Ruyter in der ungarischen Erinnerung'; Pusztai, 'Admirális a reformátorok között'.

Bibliografie

- Bitskey, István & Pusztai, Gábor (red). 2008. *Michiel de Ruyter és Magyarország*. [Michiel de Ruyter en Hongarije] Debrecen: Néderlandisztika Tanszék.
- Bujtás, László Zsigmond 2019. ‘Lelkészatás egy holland hadihajó fedélzetén – Gilles Viret, a gályarab prédikátorok “ismeretlen” ismerőse’. [Predikantenwijding aan boord van een Nederlands schip – Gilles Viret, de onbekende vriend van de Hongaarse galeislaven]. Berecz, Ágnes (red). *Lelkészek, nemesek, polgárok. Tanulmányok a Ráday Gyűjteményből*. [Predikanten, edellieden, burgers. Studies uit de Ráday-Collectie] Budapest: Ráday Gyűjtemény, 9–32.
- Bujtás, László Zsigmond 2017. ‘Het beeld van Nederland van de tot de galeien veroordeelde Hongaarse predikanten’. *Acta Neerlandica*. 14, 89–120.
- Csorba, Dávid 2018. ‘A gályarab-kultusz töredezett emléke’ [De gefragmenteerde herinnering van de galeislaven-cultus]. *Historia Ecclesiastica*. 9, 85–94.
- Csorba, Dávid 2017. ‘Die Rezeption des Martyriums der ungarischen calvinistischen Galeerensklaven’. Takács, Miklós; Varga, S. Pál & Katschthaler, Karl (red). *Erinnerungsorte im Spannungsfeld unterschiedlicher Gedächtnisse: Galeerensklaverei und 1848*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 91–103.
- Csorba, Dávid 2016. ‘A gályarabok emlékérméi’ [Gedenkpenningen van de galeislaven]. *Egyháztörténeti Szemle*. 17.3: 90–95.
- Pusztai, Gábor 2008. ‘Michiel Adriaenszoon de Ruyter a holland nemzeti hős’ [Michiel Adriaenszoon de Ruyter de nationale held van Nederland]. Bitskey, István & Pusztai, Gábor (red). *Michiel de Ruyter és Magyarország*. [Michiel de Ruyter en Hongarije] Debrecen: Néderlandisztika Tanszék, 99–120.
- Pusztai, Gábor 2009. *Michiel de Ruyter*. Budapest: Kontaktus.
- Pusztai, Gábor 2011. ‘Gedenkzuil voor De Ruyter’. *Acta Neerlandica*. 8, 175–187.
- Pusztai, Gábor 2017. ‘A szabadító emlékezete: Michiel de Ruyter a magyar emlékezetben’. [Michiel de Ruyter in de Hongaarse herinnering]. Bárány Attila et al. (red). *Németalföld emlékei Magyarországon –*

magyar–holland kapcsolatok. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 155–165.

Pusztai, Gábor 2017. ‘Michiel de Ruyter in der ungarischen Erinnerung’
Takács, Miklós; Varga, S. Pál & Katschthaler, Karl (red). *Erinnerungs-
orte im Spannungsfeld unterschiedlicher Gedächtnisse: Galeeren*.